

Katolícka Cirkev sa musí vysporiadať s modernizmom a nadviazať na sv. Pia X. (Prvá časť)

Mikuláš Hučko

28. septembra 2022 ✚ Cirkev ✚ Komentár

Modernizmus sa v historickom zmysle definuje ako určitý myšlienkový prúd alebo určitý teologický uhol pohľadu, ktorý sa objavil koncom 19. storočia, na prelome 19. a 20. storočia a znamenal presvedčenie, že viera Cirkvi alebo dogmy Cirkvi sú premenlivé, pretože sa vyvíjajú podľa toho, ako sa vyvíja vedomie človeka. Preto to, čomu veríme, napr. v Najsvätejšiu Trojicu alebo dogmu o dvoch prirodzenostiach Krista, či iné katolícke dogmy, nie sú v skutočnosti istou nemennou pravdou, iba **historickým záznamom vývoja ľudského vedomia v určitom historickom bode**.

Zdroj: picryl.com

A preto vzhľadom na rozvoj vedy, rozvoj filozofie, rozvoj spoločenských vied ako je psychológia, sociológia, sexuológia pod. by sa aj viera mala prispôbovať tomuto rozvoju. To bola (a je) **hlavná téza modernistov**. Z tohto hľadiska to samozrejme znamenalo z hľadiska náboženstva napríklad úplne nové čítanie Sv. písma. To, čo čítame vo Sv. písme, napríklad opisy zázrakov v Novom zákone, opisy príchodu Pána Ježiša na svet a jeho života, jeho zmŕtvychvstania, vraj netreba chápať doslovne. To znamená, že ich nemožno vnímať ako príbehy o určitých historických udalostiach, ale iba **ako záznam vedomia, ktoré sa v priebehu storočí menilo**.

Preto modernisti tvrdili, že keďže moderný človek neverí v zázraky, je potrebné mu tieto príbehy vyrozprávať nanovo pomocou tzv. kritického štúdia Sv. písma. Preto jeden z najznámejších modernistov, francúzsky teológ Alfred Loisy svoju hlavnú pozornosť venoval prispôbieniu Sv. písma súčasnému vnímaniu. Ako na to reagovala Cirkev? Pius X. vydal 3. júla 1907 dekrét *Lamentabili sane exitu* obsahujúci 65 modernistických téz vybraných zo spisov katolíckych spisovateľov a teológov a krátko nato, 8. septembra 1907 osobitnú encykliku *Pascendi Dominici gregis*, v ktorej ostro odsúdil modernizmus.

Modernizmus, na rozdiel od mnohých iných historických heréz, však nepredložil iba určitú tézu, ktorú učila Cirkev, ale zaviedol **nový myšlienkový princíp**, ktorý prevrátil vo všeobecnosti celé predchádzajúce učenie Cirkvi. Podľa ich spôsobu myslenia **žiadna z téz a žiadne z učenia Cirkvi nemôže obstať**,

pretože máme vraj do činenia s niečím, čo podlieha zmene, čo sa neustále prispôsobuje danému ľudskému vedomiu, či už ide o náboženské otázky alebo morálne otázky.

To, čo platilo predtým, dnes nemusí platiť a to, čo platí dnes, prestane platiť možno o storočie alebo dve. Zahŕňalo to aj presvedčenie, že v náboženských otázkach je najdôležitejší ľudský cit, že existenciu Boha neobjavuje rozum, pretože ten to nedokáže, ale túžba po niečom, čo nás presahuje, po niečom, čo nás objíma, po niečom, čo presahuje samo seba, impulz srdca... Tento prvok túžby po Bohu, hľadania Boha, bol, samozrejme, stále prítomný v celom kresťanskom myslení, ale modernisti nielenže zdôrazňovali pocity a emocionalitu, ale **odmietali racionálnu či rozumovú cestu k Bohu** ako Stvoriteľovi.

Tvrdili, že moderný človek nemôže veriť takýmto racionálnym dôkazom Božej existencie, a to v nadväznosti na Kanta. Cirkev ho odsúdila. Navyše Pius X. zaviedol aj tzv. protimodernistickú prísahu, ktorá bola záväzná pre všetkých vysvätených za kňazov od ich vysviacky až do roku 1967, kedy ju pápež Pavol VI. zrušil. Bola takáto zmena opodstatnená a rozumná? **Prestal modernizmus ohrozovať Cirkev?** Zdalo sa, že áno, tak malo znieť zdôvodnenie, avšak v ďalších rokoch v Cirkvi došlo k **návratu modernizmu**, hociniek presne v tej istej podobe, ako za čias Pia X.

Totiz po vydaní encykliky *Pascendi*, dekrétu *Lamentabili* a zavedení protimodernistickej prísahy, mnohé semináre a teologické fakulty odvolali profesorov a docentov, ktorí sa hlásili k modernizmu. Niektorí z nich skutočne opustili Cirkev, ale ďalší sa jednoducho rozhodli prečkať túto dobu bez toho, aby zmenili svoje názory. Modernistické prúdy, žiaľ, nezmizli.

Skutočnosť, že svet sa začal odchyľovať od Cirkvi, že neveriacich pribúdalo, že Cirkev strácala svoje postavenie a vplyv, je historickou realitou. Niektorí z týchto teológov prišli k záveru, že je **potrebné najstť úplne nový spôsob, ako osloviť moderného človeka**.

Uvažovali tak, že moderný človek **neverí v zázraky**, neverí v Božie zjavenie, neverí, že Boh prišiel v tele a zjavil sa, neverí v anjelov a neverí v Božie posolstvo, neverí v prorocstvo, preto treba zabudnúť na tradičný kontroverzný jazyka **najstť nový spôsob komunikácie** s týmto človekom uznať, že to, čo bolo doteraz napríklad považované za zjavenie, zjavením nie je, pretože si **nevyžaduje nadprirodzený zásah**, ale vychádza zo samotného historického vývoja človeka. Títo teológovia takto uvažovali, pretože si mysleli, že pre „moderného človeka“ to takto bude prijateľnejšie.

Pápež Pius X. vo vatikánskych záhradách

zdroj: wikimedia commons

Je však toto riešenie?

Problém je totiž v tom, že tento spôsob myslenia neprivádza moderného človeka k Bohu, **iba deformuje katolícke náboženstvo.**

Modernisti žijú v predstave, že môžeme vieru vyrozprávať úplne novým spôsobom oslovujúcim moderného racionálneho človeka, pričom zostanú zachované základné princípy a dogmy viery.

Mnohí z nich boli úprimne presvedčení, že toto je cesta, že je potrebné nájsť nejaký iný spôsob, ako osloviť ľudí, ale ako učil svätý Tomáš Akvinský: *Zlo sa nikdy neukazuje ako zlo. Vždy sa ukazuje v maske dobra.*

Väčšina zla vo svete, ktoré sa v dejinách udialo, bola spôsobená tým, že človek chcel dobro. To je aj prípad modernizmu. Ak bolo zámerom osloviť súčasného človeka, veľmi rýchlo sa ukázalo, že cenou, ktorú treba zaplatiť, je v skutočnosti katolícka viera a uznanie, že dogmy sa vyvíjajú, že sa menia.

Tento katolícky modernizmus bol v skutočnosti **veľmi málo originálny**. Ak sa pozrieme na tézy hlavných katolíckych modernistov, boli len opakovaním toho istého, čo už predtým robili protestanti.

Katolícky modernizmus je teda vlastne liberálny protestantizmus.

Napríklad: väčšina katolíkov stále verí, že Pán Ježiš sa narodil v Betleheme. Keby sme však urobili prieskum medzi súčasnými katolíckymi exegetmi na väčšine západných teologických fakúlt, asi ťažko by sme našli takýchto ľudí.

Prevažná väčšina z nich verí, že Ježiš sa nenarodil v Betleheme, ale v Nazarete a že príbeh o Betleheme je len akousi legendou, ktorá bola neskôr prijatá do Nového zákona a potom sa rozšírila. Ďalší príklad: spravidla všetci katolíci, uznávajú, že Panna Mária bola pannou pred počatím Ježiša, počas jeho počatia a potom počas celého jeho života vždy zostala pannou. Keby sme oslovili rôznych súčasných teológov, prednášateľov teológie z Nemecka, Belgicka, Francúzska alebo Spojených štátov, zistili by sme, že tých, ktorí uznávajú túto tézu za pravdivú, je v skutočnosti veľmi málo.

Uvediem konkrétnu skúsenosť poľského publicistu a novinára Grzegora Górnego, prevzatú z publikácie *Alarm dla Kosciola*:

– Pred niekoľkými rokmi ma katolícka redakcia verejnoprávnej televízie požiadala, aby som pripravil dokument o Vianociach. Malo to byť predstavenie všetkých historických okolností týkajúcich sa narodenia Pána Ježiša: ako vyzeralo sčítanie obyvateľstva, kto boli traja králi, čo mohla byť hviezda na nebi, či sa Ježiš narodil v stajni alebo v jaskyni a pod. V tejto súvislosti som uskutočnil sériu rozhovorov s poľskými biblistami. V televízii mi však bolo povedané, že keďže Vianoce sú celosvetovou udalosťou, bolo by dobré pýtať sa aj nepoľských autorov. Pomyslel som si, že najväčšie authority v tejto otázke nájdem na Pápežskom biblickom inštitúte v Ríme. Mal som známeho kňaza, ktorý pracuje na Gregoriánskej univerzite, ktorá je hneď vedľa tohto inštitútu.

Tak som mu zavolať a spýtal sa, či by mi tam nemohol nájsť nejakých biblistov, ktorí by mi na kameru povedali zopár slov. Môj známy súhlasil, ale po dvoch dňoch mi zavolať a povedal, že **nikto z tých profesorov na Pápežskom biblickom inštitúte, s ktorými hovoril, neverí v pravdivosť všetkého, čo je uvedené v Novom zákone**. Mohli by sa objaviť vo filme, ale určite by spochybňovali všetky udalosti a okolnosti okolo narodenia Pána Ježiša. Môj známy sa preto rozhodol hľadať na Gregoriánskej univerzite. Podarilo sa mu nájsť dvoch profesorov, ktorí veria v Božie narodenie. Preto som sa spolu s tímom vybral do Ríma, kde sme s nimi robili rozhovory. Oni však **každú chvíľu hovorili, že sv. Matúš či sv. Lukáš vymysleli tento alebo tamten detail, pretože im to pasovalo** do koncepcie, či do proroctva Starého zákona.

Po návrate do Poľska som nahrávky poslal producentovi, aby tieto výpovede dal preložiť. Bol to externý televízny producent, ktorý tento film pripravoval pre televíziu. O sebe hovoril, že je ateista, ale staval sa k tomu tak, že ak si katolícka redakcia u neho objedná katolícky program, potom tento program má byť katolícky. Po nejakom čase mi zavolať a kričal do telefónu: „*Čo si mi to poslal? Ved' sú to neveriaci ľudia! Toto sú kňazi? Čo to tárajú? To v akého Boha vy vlastne veríte? Či ten Kristus je nejaký fantóm? A existoval vôbec? Či ste si vymysleli nejakého snehuliaka? To kde si našiel týchto biblistov?*“ Odpovedám mu, že v Ríme na Pápežskej univerzite Gregoriana. A on na to: „*Vieš, s takým niečím som sa v živote už raz stretol: v 80. rokoch v Kremli už nikto neveril v komunizmus, a preto musel padnúť. A keď neveria ani v centrále, potom to musí padnúť.*“

A Grzegorz Górny k tomu poznamenáva:

– Obdivuhodné: ateista so *sensus fidei* (s nadprirodzeným zmyslom pre vieru)...!

Problém je v tom, že mnohí títo biblisti formujú seminaristov, nových kňazov. Predstavme si situáciu, v ktorej mladý chlapec cíti povolanie stať sa kňazom a ide do seminára. Tam je konfrontovaný s tým, že mnohé z toho, čo mu predtým odovzdali rodičia, predkovia, stará mama, starý otec alebo niekto iný, je spochybňované.

Má dve možnosti: prispôbiť sa tomuto spôsobu myslenia, alebo ho prijať a vyjsť zo seminára so zmutovaným vedomím, čo znamená, že neverí tomu, čomu veril predtým, a nájde si pre to nový jazyk, alebo zostane v takomto vnútornom konflikte. To znamená: na jednej strane oficiálne stále bude učiť to, čo patrí k viere Cirkvi, ale vnútorne bude presvedčený, že je to len akási oficiálna fasáda, ktorá sa celkom nezhoduje s

pravdou.

Práve tento spôsob vnútorného ničenia viery postihol celé generácie protestantských pastorov v mnohých krajinách ako Nemecko, Dánsko, škandinávске krajiny už od konca 19. storočia, ktorí ľuďom hlásali oficiálne cirkevné učenie, hoci v skutočnosti tomu už celkom neverili. Mysleli si, že je to len taká legenda, rozprávka, ale nemôžu to povedať tak oficiálne, aby ľudí neodradili.

Treba však povedať, že, chvalabohu, existuje niečo také ako *sensus fidei*, teda zmysel pre vieru a spoločenstvo veriacich. Kardinál Newman o tom veľa písal v 19. storočí a s ním taliansky historik Roberto de Mattei ukazuje, že ***aj obyčajní veriaci, práve svojou vytrvalosťou, svojou vernosťou tomu, čo sa zdedilo a odovzdalo, sú veľmi dôležitým hlasom pri zastavení tohto druhu nebezpečenstva.*** Máme na mysli ľudí, ktorí berú vážne odovzdanú vieru, ktorá je napríklad v apoštolskom vyznaní viery.

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/katolicka-cirkev-sa-musi-vysporiadat-s-modernizmom-a-nadviazať-na-sv-pia-x-prva-cast/>